

KEUSOTE

Keski-Uudenmaan hyvinvointialue

Ikääntyneiden asumispalveluiden myöntämisperusteet 2024 Lautakunnalle 24.10.2024

Mervi Vornanen / 24.10.2024

Euroopan unionin
rahoittama
NextGenerationEU

KEUSOTE.FI

Yhteisöllisen asumisen palvelukuvaus

Asiakirjan uudistaminen tausta

Taustalla

- 1.1.2023 voimaan astuneet muutokset sosiaalihuoltolakiin ja ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetuista laeista (palveluiden nimet muuttuivat ja sisällöt tarkentuivat)
- Laki muutoksen 1.1.2023 jälkeen yhteisöllinen asuminen on muokkautunut ja kehittynyt hyvinvointialueella
- Rakenteellisesti, ja osin sisällöllisesti, yhteisöllisen asumisen palvelu eroaa aiemmin olleesta tavallisen palveluasumisen palvelusta ja siksi katsottiin välttämättömäksi laatia erillinen palvelukuvaus
- Asumispalveluiden kilpailutukseen valmistautuminen on myös käynnistymässä alkuvuodesta

Yhteisöllisen asumisen palvelukuvauksen päivitystyö

- Työstämistä tehtiin työryhmätyöskentelyn kautta loppuvuodesta 2023 alkaen aina syksyyn 2024 asti
- Työryhmässä oli edustus kotona asumista tukevista palveluista ja ikääntyneiden asumispalveluista sekä ikääntyneiden asiakasohjausta konsultoitii tarvittaessa

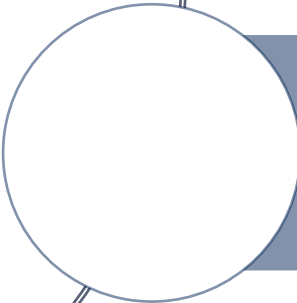
Yhteisöllinen asuminen

- Yhteisöllinen asuminen on hyvinvointialueen järjestämää asumista esteettömässä ja turvallisessa asumisyksikössä, jossa
 - henkilön hallinnassa on hänen tarpeitaan vastaava **asunto** ja jossa
 - asukkaille on tarjolla **sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa**, jota varten on tarkoitukseen soveltuvat tilat (sosiaalihuoltolaki 21 b§)
- Asumisen järjestäminen perustuu asiakkaan **palvelutarpeen arviointiin ja asiakassuunnitelmaan**
 - Sosiaalihuoltolain tarkoittamaa yhteisöllistä asumista järjestetään henkilölle, joiden toimintakykynsä on alentunut, hoidon ja huolenpidon tarpeensa kohonnut korkean iän, sairauden, vamman tai muun vastaavaan syyn vuoksi
 - Asiakkaan kotona asumista ei voida ratkaista kotiin vietävien palvelujen, läheisten avun tai teknologisten ratkaisujen turvin.
- Yhteisöllinen asuminen palvelu muodostuu **asumisesta ja palveluista**
 - Asumisesta, joka sisältää säännöllistä ja suunniteltua sosiaalisen kanssa käymisen edistävää toimintaa.
 - Asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaisista sosiaalipalveluluista, jotka järjestetään erikseen kotihoitona, tukipalveluina tai muina kotiin annettavina palveluina
- Yhteisöllisen asumisen tavoitteena on
 - **tukea ja turvata** asiakkaan arjessa selviytymistä mahdollistamalla asiakkaan oman näköinen arki tukemalla asiakkaan hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä sekä tukea asiakkaan sosiaalista kanssakäymistä
 - **Lisätä** asiakkaan turvallisuuden tunnetta, elämän merkityksellisyyttä sekä vahvistaa asiakkaan osallisuutta
 - **Siirtää** ympärivuorokautisten palvelujen tarvetta myöhemmäksi

Yhteisöllisen asumien järjestämistavat

Yksikkö tuottaa yhteisöllisen asumisen lisäksi myös muut asiakkaat tarvitsemat sosiaalipalvelut

Yksikkö tuottaa yhteisöllistä asumista ja ympärivuorokautista palveluasumista samassa rakennuskokonaisuudessa (hybridi –malli)

Yhteisöllisen asumisen tilat

Tilojen tulee olla esteettömät ja turvalliset sekä tarkoituksenmukaisesti varusteltuja

Tilojen tulee tukea asiakkaan itsenäistä selviytymistä ja yhteisöllistä toimintaa sekä sosiaalista kanssakäymistä

Asiakkaan käytössä tulee olla vähintään 20m² keittiövarauksella

Henkilöstö

- Yhteisölliseen asumiseen ei ole määritelty vaadittavaa henkilöstömitoitusta
 - Yhteisöllisessä asumispalvelun hoivan ja huolenpidon palvelussa tulee olla määrällisesti ja rakenteellisesti riittävä sosiaali- ja terveydenhuollon koulutuksen omaava henkilöstö sekä muuta henkilöstöä tarpeen mukaisesti (sosiaalihuoltolaki 49a§ ja vanhuspalvelulaki 20§)
 - Asiakkaiden yksilölliset palvelutarpeet ratkaisevat, millaista ja kuinka paljon henkilöstöä yhteisöllisessä asumisessa tarvitaan
- Henkilöstöllä tulee olla tehtävien hoitamisen edellyttämä koulutus, ammattitaito ja osaaminen, joka on asiakkaiden palvelutarpeen edellyttämällä tasolla
- Henkilöstöllä tulee olla riittävä suomenkielen taito

Asiakkaan sosiaali- ja terveystalvelut

Sosiaalipalvelut järjestetään asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaisesti

- Hoiva ja huolenpito kotihoidon palveluna (muodostuu asiakkaan perustarpeiden huolehtimisesta ja terveydenhoidollisista tehtävistä ja tarvittaessa yöhoidosta)
- Sosiaalista kanssakäymistä tukeva palvelu (yksilöllinen ja ryhmä toiminta)
- Tukipalvelut (ateria-, siivous-, vaatehuolto-, ja asiointipalvelu)

Terveystalvelut

- Lääkäripalvelut tuotetaan hyvinvointialueen asumispalveluiden käytänteiden ja ohjeistuksen mukaisesti
- Suun terveydenhuollon palvelut järjestetään julkisen tai yksityisen sektorin tuottamana palveluna
- Kuntoutuspalvelut avoterveydenhuollon tai kotiin vietävänä palveluna

Hoitotarvikkeet ja apuvälineet yksilöllisen tarpeen mukaisesti

- Tarvittavat hoitotarvikkeet (avanne-, haavanhoito, diabetes, urologiset, uniapneatarvikkeet sekä inkontinenssisuojat) asiakas saa maksutta, jos täyttää saannin edellytykset
- Hyvinvointialueen apuvälinelainaamosta voi lainata liikkumisen ja hygienian apuvälineitä

Sosiaalista kanssakäymistä edistävä toiminta

- Sisältyy yhteisölliseen asumispalveluun ja asumispäätökseen
- Toiminnan tulee olla säännöllistä ja suunniteltua
 - Toiminta suunnitellaan yhdessä asiakkaisen kanssa
 - Toiminnan tulee vastata asiakkaiden tarpeisiin ja tukea heidän hyvinvointia
 - Toiminnan viikko-ohjelma tulee olla kaikkien nähtävillä
 - Toiminnan toteuttamiselle tulee olla nimettynä henkilö
- Toiminnan toteuttamiseksi yhteisöllisessä asumisessa tulee olla sopivat tilat
- Sosiaalista kanssakäymistä tukevan toiminnan toteuttaa yhteisöllisen asumisen palveluntuottaja tai hän hankkii palvelun muualta

Yöaikainen avun tarve

- Asiakkaalla tulee olla mahdollisuus saada apua vuorokauden ajasta riippumatta. Yhteisöllisessä asumisessa ei ole lähtökohtaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä paikalla klo 21–7 välillä (pois lukien hybridimalli).
- Turva- ja hälytysjärjestelmä sisältyy yhteisöllisen asumisen palveluun, jolloin tarvittavan avun toteuttamisessa voidaan hyödyntää etäteknologiaa, käyttämällä kuvapuhelinta tai antamalla ohjausta ja neuvontaa puhelimitse, kotikäyntien lisäksi.
- Asiakkaan ennalta suunnitelmaton ja säännöllinen yöaikainen avun tarve tulee palveluntuottajan turvata sekä järjestää
 - Ennalta suunnitteleman yöaikainen avun tarve voidaan järjestää ja tuottaa turva- ja hälytysjärjestelmällä, joka sisältää turva-auttajan käynnin
 - Säännöllisen yöaikaisen avun tarve perustuu palvelutarpeen arviointiin ja se on kirjattu hoito- ja palvelusuunnitelmaan. Suunniteltu yöaikainen avun tarve toteutetaan hoito- ja palvelusuunnitelman mukaisesti sovitun palveluntuottajan toimesta etä- tai kotikäyntinä.
 - Hybridimallissa (yksikkö tuottaa yhteisöllistä ja ympärivuorokautista palvelua) asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelman mukainen tai ennakoimaton yöaikainen avun tarve toteutetaan ympärivuorokautisen yksikön henkilöstön toimesta.

Asiakasmaksut

- Yhteisöllisessä asumisessa asiakkaan maksut muodostuvat asumisesta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävästä toiminnasta, hoivasta ja huolenpidosta ja muista tarvittavista palveluista.
- Asuminen
 - Asumisen maksu koostuu vuokrasta + vesi ja sähkö
- Hoiva ja huolenpito myönnetään kotihoidon palveluna (Sosiaalihoitolaaki 19a §)
 - Kotihoidon hoivapalvelun maksu määräytyy kotihoidon maksutaulukon mukaisesti (hoito- ja palvelusuunnitelmaan kirjattujen palvelutuntien määrän, asiakkaan maksukyvyyn ja perheen koon mukaan)
- Sosiaalinen kanssakäyminen
 - Yhteisöllisessä asumisessa järjestettävästä sosiaalisesta kanssakäymisestä peritään maksu asiakkaalta
- Tukipalvelut (Sosiaalihoitolaaki 19 §).
 - Tukipalveluista (ateria, siivous ja vaatehuolto) peritään maksu asiakkaalta
- Asiakas saa yhteisölliseen asumiseen Kelan etuudet kuten asumis- ja hoitotuen samoin kuin kotona asuessa

Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen ikääntyneiden asumispalveluiden myöntämisenperusteet

Asiakirjan uudistaminen tausta

- Taustalla
 - Yhteisöllinen asuminen on laki muutoksen jälkeen (1.1.2023) tarkentunut ja kehittynyt hyvinvointialueella
 - Ikääntyneiden yhteisöllisen asumisen myöntämisperusteiden päivittäminen vastaamaan yhteisöllisen asumisen palvelukuvausta
 - Yhteisöllisen asumispalvelun ja ympärivuorokautisen asumispalvelun RAI – arvojen päivittäminen
 - Ikääntyneiden asiakasohjauksen toimintamallin tuomat muutokset asiakkaiden ohjautumiseen palveluun

Asiakirjan nimi

- Asiakirjan nimi:
 - Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen ikääntyneiden ja erityisryhmien asiakkaiden asumispalveluiden myöntämisenperusteet ja soveltamisohjeet
- Uusi nimi:
 - Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen ikääntyneiden asumispalveluiden myöntämisenperusteet

Myöntämisperusteiden päivitystyö

- Asiakirjan päivitystyötä tehdessä havaittiin ikääntyneiden asumispalveluiden myöntämisperusteiden asiakirjan osalta selkää, sisällöllisen päivityksen tarvetta
- Työstämistä tehtiin työryhmätyöskentelyn kautta syksyn 2024 aikana.
- Työryhmässä oli edustus ikääntyneiden asiakasohjauksesta, kotona asumista tukevista palveluista ja ikääntyneiden asumispalveluista.

Asiakirjan yleiset uudistukset

- Asiakirjan rakennetta uudistettu
 - Asiakirja sisältää ainoastaan palveluiden myöntämisenperusteet
 - Soveltamisohjeet poistettu ja koostetaan omaan dokumenttiin
 - Asiakirjan sisältöä tiivistetty ja yhdenmukaistettu
- Asiakirja sisältää
 - Asumispalvelumuotojen kuvaukset ja asiakasryhmän
 - Asumispalveluiden tavoitteet ja niiden myöntämisenperusteet
 - Sanallinen kuvaus ja RAI- toimintakyky mittareiden numeraaliset arvot
 - Asiakkaan ohjautumisen asumispalveluihin ja paikan vastaanottaminen

Lyhytaikaisen asumispalvelun uudistukset

- Sisällöllistä tarkentamista tehtiin erityisesti lyhytaikaishoidon osalta
 - Lyhytaikaisella asumispalvelulla (Sosiaalihuoltolaki 21c §), tarkoitetaan asiakkaan toimintakykyä tukevaa, ja tilapäisen hoidon tarpeeseen tarkoitettua palvelua
 - Lyhytaikaisella asumispalvelulla tuetaan henkilön hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä
 - Palvelu on tavoitteellista ja määräaikaista. Jakson pituus ja ajankohta määritellään etukäteen asiakassuunnitelmaan
 - Lyhytaikaisella asumispalvelulla tuetaan kotona asumista sekä ehkäistään ja siirretään pitkäaikaisen ympärivuorokautisen perhehoidon tai palveluasumisen tarvetta
- Lyhytaikaista palveluasumista myönnetään
 - suunnitellusti (omaishoidon lakisääteiset vapaat)
 - harkinnanvaraisesti tukemaan asiakkaan toimintakykyä ja tukemaan asiakkaan kotona asumista sekä
 - yllättäviin äkillisiin tilanteisiin, joissa hoidon ja huolenpidon tarve on kasvanut eikä apua voida tuottaa kotiin kotona asumista tukevilla palveluilla

Uudistukset yhteisöllinen asuminen

- Yhdenmukaistettu yhteisöllisen asumisen palvelukuvauksen ja myöntämistenperusteiden asiakirjojen sisällöt
- Yhteisöllisellä asumisella (Sosiaalihuoltolaki 21b §) tarkoitetaan hyvinvointialueen järjestämää asumista esteettömässä ja turvallisessa asumisyksikössä henkilölle, jonka toimintakyky on alentunut, hoidon ja huolenpidon tarve kohentunut iän, sairauden, vamman tai muun vastaavan syyn vuoksi
- Yhteisöllisen asumisen myöntämisenperusteena on, että
 - Asiakas tarvitsee erityisestä syystä apua ja tukea asumisessa ja asumisensa järjestämisessä sekä hyötyy yhteisöllisyydestä sekä on itse halukas muuttamaan yhteisölliseen asumiseen.
 - Pitkäaikainen yksinäisyys, ahdistuneisuus tai voimakas turvattomuuden tunne voivat estää asiakkaan asumisen hänen omassa yksityiskodissansa
 - Asiakkaan kotona asumista ei voida ratkaista kotiin vietävien palvelujen, läheisten avun tai teknologisten ratkaisujen turvin
 - Asiakas tarvitsee päivittäisissä toiminnoissa toisen henkilön tukea, apua, ohjausta ja valvontaa
- Päivitetty yhteisöllisen asumisen RAI –toimintakykymittareiden numeraaliset arvot vastaamaan yhteisöllisen asumisen sanallista palvelukuvausta
 - RAI –arvot ovat linjassa Uudenmaan alueen hyvinvointialueiden kanssa

Yhteisöllisen asumispalvelun RAI -arvot

TOIMINTAKYKY RAI CA + Helsa

(ASO)

- **CPS vähintään 2** (Lievä kognition heikkeneminen, asteikko 0-6)
- **ADLO 1** (Tarvitsee tukea yhdessä tai useammassa päivittäisessä toiminnossa, asteikko 0-1)
- **REHAB enintään 3** (Kohonnut kuntoutustarve, asteikko 1-5)
- **AUA enintään 3** (laajan arvioinnin tarve, asteikko 1-6)
- **AUDIT-C** (alkoholin ongelmakäytön tunnistaminen, asteikko 0-12)

TOIMINTAKYKY InterRAI-HC (kotihoito, lyhytaikaishoito, yhteisöllinen asuminen)

- **CPS vähintään 2** (Lievä kognition heikkeneminen, asteikko 0-6)
- **ADL-H 1-2** (ohjauksen tarvetta ja/tai rajoitettu avuntarve päivittäisissä toiminnoissa, asteikko 0-6)
- **Maple enintään 2** (Lievä palveluntarve, asteikko 0-5)
- **EVAC** (poistumisturvallisuus, asteikko 1-9), riskiluokka tulee tarkistaa

TOIMINTAKYKY InterRAI-LTC (ympäri vuorokautinen palveluasuminen)

- **CPS vähintään 2** (Lievä kognition heikkeneminen, asteikko 0-6)
- **ADL-H 1-2** (ohjauksen tarvetta ja/tai rajoitettu avuntarve päivittäisissä toiminnoissa asteikko 0-6)

Uudistukset ympärivuorokautinen asuminen

- Ympärivuorokautinen palveluasuminen (Sosiaalihuoltolaki 21c §) järjestetään henkilöille, joilla hoidon ja huolenpidon tarve ja tarve henkilöstön läsnäoloon on ympärivuorokautista
- Ympärivuorokautisessa palveluasumisessa palveluihin sisältyvät asiakkaan tarpeen mukainen hoito ja huolenpito, toimintakykyä ylläpitävä ja edistävä toiminta, ateria-, vaatehuolto-, peseytymis- ja siivouspalvelut sekä osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut
- Myöntämisenperuste
 - Asiakas ei selviydy itsenäisesti omassa kodissa tehostettujen palveluiden turvin
 - Perhehoito, omaishoito tai yhteisöllinen asuminen eivät ole riittäviä tai sopivia palvelumuotoja vastaamaan asiakkaan tarpeeseen
- Ympärivuorokautisen asumispalvelun InterRAI-LTC-arvojen päivittäminen

Ympärivuotokautisen palveluasumisen RAI -arvot

TOIMINTAKYKY RAI CA + Helsa (ASO)

- ✓ **CPS vähintään 3** (kognition heikkeneminen, asteikko 0–6)
- ✓ **ADLO 1** (Päivittäiset toiminnot, asteikko 0–1)
- ✓ **AUA vähintään 4** (laajan arvioinnin tarve, asteikko 1–6)
- ✓ **REHAB alle 2** (kuntoutustarve, asteikko 1–5)

TOIMINTAKYKY InterRAI-HC (kotihoito, lyhytaikaishoito, yhteisöllinen asuminen)

- ✓ **MAPLe vähintään 4** (suuri / erittäin suuri palvelutarve, asteikko 1–5)
- ✓ **CPS vähintään 3** (kognition keskivaikkea heikkeneminen ja/tai keskivaikkea/vaikea muistisairaus, asteikko 0–6)
- ✓ **ADL-H vähintään 4** (runsas avuntarve, asteikko 0–6)
- ✓ **EVAC** (poistumisturvallisuus) riskiluokat ympärivuorokautinen palveluasuminen, korkea riski 5-9 (ei selviä yhteisöllisessä asumisessa / kotona, asteikko 1-9)

Otetaan huomioon jokin seuraavista:

- ✓ **DRS vähintään 4** (masennus, asteikko 0–14)
- ✓ **CHES vähintään 2** (terveydentilan vakaus, asteikko 0–5)
- ✓ **IADLCH / IHIER-C vähintään 3** (arkisuoriutuminen, asteikko 0–6)
- ✓ **ABS 5** (haastava käyttäytyminen, asteikko 0–12)

Asiakkaan ohjautuminen asumispalveluihin 1/2

Palvelun arviointi ja myöntäminen

- Ikääntyneen asiakkaan palveluntarve arvioidaan RAI-arviointivälinettä hyödyntäen asiakkaalle nimetyn omatyöntekijän toimesta
- Asumispalveluita järjestetään henkilölle, joiden toimintakyky on alentunut, hoidon ja huolenpidon tarve kohonnut iän, sairauden, vamman tai muun vastaavaan syyn vuoksi
- Asiakkaan palveluntarve määrittelee asiakkaan tarpeenmukaista palvelua

Asumispaikan odottaminen

- Asiakas odottaa asumispaikkaa ensisijaisesti kotona palvelujen turvin
- Hetkellisesti odottaminen voi tapahtua lyhytaikaispaikalla hoiva-asumisen yksikössä, perhehoidossa tai omaishoidon palveluiden piirissä
- Hyvinvointialue pyrkii osoittamaan paikan kolmen kuukauden kuluttua asian vireille tulosta

Asiakkaan ohjautuminen asumispalveluihin 2/2

Asumispalvelupaikan vastaanottaminen

- Asumispalvelua järjestetään koko Keusoten alueella
- Asumispaikkaa voidaan tarjota koko hyvinvointialueelta. Asiakas voi toivoa asumispaikan vaihtoa perustelluista syistä
- Asumispaikka tulee ottaa viipymättä vastaan, viimeistään seuraavana arkipäivä paikan tarjoamisesta
- Asiakkaan tulee siirtyä asumispalveluyksikköön heti (viimeistään 2 vuorokauden sisällä paikan vastaanottamisesta)

Asumispalvelupaikasta kieltäytyminen

- Kieltäytyminen kirjataan asiakastietojärjestelmään
- Kieltäytyminen perustellusta syystä: asiakas jää odottamaan paikkaa kiireellisyysjärjestyksen mukaisesti
- Kieltäytyminen perusteetta: asiakkaan kiireellisyys arvioidaan uudelleen ja hän jää odottamaan uutta paikkaa. Paikan saaminen voi viivästyä
- Asiakkaan kieltäytyessä paikasta järjestetään hoito
 - kotona hoitopaikkaa odottaneen asiakkaan hoito jatkuu kotona kotihoidon ja kotona asumisen tukipalveluiden turvin
 - asiakas ei voi jäädä odottamaan hyvinvointialueen järjestämälle perhehoidon tai asumispalvelujen paikalle perusteetta

Hyvinvointia yhdessä

Euroopan unionin
rahoittama
NextGenerationEU

KEUSOTE.FI